

dr Iwona Zielonka

Wyzwania nowej ewangelizacji – aspekty kanoniczno-prawne

*Tymczasem ja dla Prawa umarłem przez Prawo, aby żyć dla Boga: razem z Chrystusem zostałem przybity do krzyża. Teraz zaś już nie ja żyję, lecz żyje we mnie Chrystus. Choć nadal prowadzę życie w ciele, jednak obecne życie moje jest życiem wiary w Syna Bożego, który umiłował mnie i samego siebie wydał za mnie.
Nie mogę odrzucić łaski danej przez Boga (Ga 2,19-21a)*

Wprowadzenie

Rozpoczynając ten temat zastanawiam się, co by na to powiedział święty Paweł Apostoł, który całym swoim życiem głosił naukę o usprawiedliwieniu z łaski, a nie za pomocą Prawa (Flp 3,7-11). Oczywiście chodziło o Prawo starotestamentowe, ale istnieje także i dziś pewnego rodzaju napięcie między charyzmatem, a ujęciem prawnym. Stajemy pomiędzy rzeczywistością łaski, działania w mocy Bożej, którą trudno ujarzmić, a koniecznością wyznaczenia normatywnych granic, „aby nie biec na próżno” (Flp 2,16). Ten sam św. Paweł, który nauczał, że prawo Ducha przewyższa literę, upominał Koryntian podczas modlitw wspólnotowych, że Duch Święty jest Duchem porządku, a nie chaosu i wyznaczał granice, formował, korygował, napominał. Współcześnie spotykamy podobne problemy: jedni chcą żyć w Kościele bez jakiegokolwiek prawa, ustanawiając własne dekalogi, inni szukają przepisów kościelnych na każdą okazję (tu też jesteśmy twórczy, w obchodzeniu Prawa), jeszcze inni uważają, że Duch Święty wszystko poprowadzi, dlatego można się zwolnić z odpowiedzialności i profesjonalizmu. Są też i tacy, którzy Ducha Świętego chcieliby zamknąć w schematy i pozwolić mu działać na tyle, na ile mu pozwolą. Jest też inna droga, właściwa: życia w wolności dzieci Bożych, stylem uczniów Jezusa (różniącym się o styl życia wszystkich innych), w komunii z Chrystusem i posłuszeństwie Kościołowi. Myślę, że dzisiaj bodaj najbardziej niebezpieczne „wirusy”, która zagrażają Ciału Chrystusa, to pycha, niewiara, nieposłuszeństwo i niechęć służby. To cechowało przywódcę demonów, który wykrzyczał Bogu „non serviam!”. Wieloletnia posługa ewangelizacyjna nauczyła mnie, że Bóg działa w Kościele przez posłuszeństwo i nie chodzi o to, żeby mieć rację, ale żeby słuchać. Gdyby było inaczej, nie mielibyśmy świętych: Jana od Krzyża, Ignacego z Loyoli, św. o. Pio, św. Faustyny Kowalskiej i św. Teresy z Kalkuty. Potrzeba, zatem daru mądrości, aby rozumieć, czym jest prowadzenie przez Ducha w Kościele, który wytycza szlaki i stawia znaki drogowe w drodze prowadzącej do życia wiecznego.

Podjmując temat aspektów prawnych w nowej ewangelizacji, na początku chcę zaznaczyć, że nie jestem specjalistą prawa kanonicznego i nie zamierzam wchodzić w kompetencje osób, przed którymi staję. Jestem biblistą i ewangelizatorem. Miałam okazję poznać Kościół charyzmatyczny i hierarchiczny - prowadząc ewangelizację od ponad 20 lat w kraju i zagranicą oraz podczas pracy w Kościele, zwłaszcza w ciągu dziewięciu lat w Sekretariacie Konferencji Episkopatu Polski, a obecnie w Wydziale ds. nowej ewangelizacji Diecezji Płockiej. Chcę mówić, zatem z takiej perspektywy, podejmując próbę pokazania wachlarzu wyzwań stojących przed teologami, specjalistami różnych dziedzin życia Kościoła, idącego drogą nowej ewangelizacji.

I. Ecclesia semper evangelizanda!

Ostatnie dziesięciolecia Kościoła na świecie i w Polsce, są bardzo dynamiczne. Zmiany postępują bardzo szybko i chociaż w pewnych sprawach Kościół nie może się spieszyć, staje przed nagłym wyzwaniem pasterskiego nawrócenia i przeorganizowania swoich struktur w kluczu misyjnym. Staje przed pilną potrzebą formacji uczniów-misjonarzy, dla ponownej ewangelizacji świata. Nawrócenie pastoralne wymaga najpierw nawrócenia osobistego i wspólnotowego, bez których zredukowałoby się go tylko i wyłącznie do zmiany struktur, bez posiadania solidnej podstawy. Jest odwróceniem się Kościoła od biurokracji, by stał się on żywą wspólnotą, która głosi Jezusa i Nim żyje. „Wymaga przejścia z duszpasterstwa jedynie zachowawczego do duszpasterstwa zdecydowanie misyjnego”¹. W nowej ewangelizacji Kościół z „instytucji” przekształca się w „dzieło”. Przestaje być zarządcą, aby stać się w ostateczności Oblubienicą. Z kontrolera przekształca się w sługę. Papież Franciszek w adhortacji *Evangelii gaudium* zachęcał wszystkie Kościoły partykularne do wejścia w zdecydowany proces rozeznania, oczyszczenia i reformy, aby ten impuls misyjny był zawsze coraz bardziej intensywny, ofiarny i owocny².

1. Nowe struktury

W ciągu ostatnich sześciu lat nastąpiły duże zmiany w postrzeganiu misyjności Kościoła. Oprócz istniejącej od lat watykańskiej Kongregacji ds. Ewangelizacji Narodów, zajmującej się misyjną działalnością Kościoła katolickiego, papież Benedykt XVI utworzył nową dykasterię, w ślad za którą powstały odpowiednie komórki przy konferencjach episkopatów i diecezjach.

---

¹ V Ogólna Konferencja Episkopatów Ameryki Łacińskiej i Karaibów, *Aparecida*, Wydawnictwo Przystanek Jezus, 2014, 370.

² Franciszek, *Adhortacja Apostolska Evangelii gaudium*, n. 130: AAS 105 (2013), p. 30.

1) Papińska Rada ds. Krzewienie Nowej Ewangelizacji, najmłodsza dykasteria Kurii Rzymskiej, erygowana 21 września 2010 r.³ Nawiązując do nauczania Vaticanum II, jak i swoich poprzedników, Benedykt XVI przypomniał we wstępie, że „należy udzielić właściwych odpowiedzi, aby cały Kościół [...] zwrócił się do współczesnego świata z nowym zapalem misyjnym, by krzewić nową ewangelizację”⁴. Dotyczy to terenów, na których szerzy się zjawisko sekularyzacji, jak i tych, gdzie społeczeństwo jest całkowicie zdechrystianizowane. Wśród zadań, jakie Ojciec Święty wyznaczył nowej Radzie są m.in. pogłębienie znaczenia teologicznego i duszpasterskiego nowej ewangelizacji, studiowanie i sprzyjanie wykorzystywaniu nowoczesnych form komunikacji, jako narzędzi nowej ewangelizacji a także krzewienie używania Katechizmu Kościoła Katolickiego, jako istotnego i pełnego sformułowania treści wiary dla ludzi naszych czasów. We wrześniu 2012 r. Papińska Rada zorganizowała w Watykanie pierwsze spotkanie ewangelizatorów z Benedyktem XVI. W auli Pawła VI zgromadzili się odpowiedzialni za wspólnoty z całego świata, reprezentujący różne rzeczywistości, działające na polu nowej ewangelizacji, które mają już wieloletnie doświadczenie. Znamienne, że z Polski było nas aż trzydzieści osób⁵. Kolejny krok Benedykta XVI to podporządkowanie nowej Papińskiej Radzie Kongregacji ds. katechizacji, co ustawiło we właściwej perspektywie misję Kościoła: najpierw kerygmat - pierwsze głoszenie, aby zrodzić wiarę, potem katecheza, która ma tę wiarę wyjaśnić, pogłębić i rozwijać.

2) Zespół ds. Nowej Ewangelizacji Konferencji Episkopatu Polski.

Na wniosek Biskupa Płockiego Piotra Libery, Konferencja Episkopatu Polski na 356. Zebraniu plenarnym, obradującym w dniach 14-16 października 2011 r., utworzyła Zespół ds. Nowej Ewangelizacji, który funkcjonuje w ramach Komisji Duszpasterstwa KEP. Jest to pierwsza tego typu struktura w Kościele europejskim. Jej głównym zadaniem jest znalezienie takich metod i sposobów ewangelizacji, aby dotrzeć do osób obojętnych religijnie czy niewierzących⁶. Warto zaznaczyć, że w skład Zespołu zostali powołani przedstawiciele środowisk, które dysponują programem ewangelizacji i formacji ewangelizatorów.

3) Struktury diecezjalne

³ Jej kompetencje zostały dookreślone dokumentem *Fides per doctrinam* z 16 stycznia 2013 r.

⁴ Benedykt XVI, *Lettera apostolica in forma di „Motu proprio” Ubicumque et semper con la quale si istituisce il Pontificio Consiglio per la Promozione della Nova Evangelizzazione*, za: www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/apost_letters/documents/hf_benxvi_apl_20100921_ubicumque-et-semper_it.html, dostęp z dn. 19.10.2010.

⁵ Głównie odpowiedzialnych za Szkoły Nowej Ewangelizacji w Polsce, a także Oazy.

⁶ *Komunikat z 356. Zebrania Plenarnego Konferencji Episkopatu Polski* (16.10.2011), w: *Akta Konferencji Episkopatu Polski* 20 (2011), nr 2, s. 63-64.

W ślad za powołaniem Zespołu ds. Nowej Ewangelizacji KEP powstały odpowiednie komórki diecezjalne, choć mają różne umiejscowienie i nazwy. Istnieją Wydziały ds. nowej ewangelizacji (Tarnów, Drohiczyn, Płock), Zespoły ds. nowej ewangelizacji (Częstochowa, Elbląg, Lublin, Rzeszów, Sandomierz), Sekcje ds. nowej ewangelizacji (Gliwice), Zespół Koordynacyjny ds. nowej ewangelizacji (Kalisz), Sekretariat ds. nowej ewangelizacji (Katowice, Kraków), Referaty ds. nowej ewangelizacji (Łowicz, Opole, Poznań), Rada ds. NE (Przemyśl), które koordynują nową ewangelizację w swoich diecezjach.

Dobrze, żebyśmy mieli świadomość, że my Polacy, mamy Kościołowi Powszechnego dużo do zaoferowania. Mówił o tym wielokrotnie w Polsce abp Rino Fisichella, przewodniczący Papieskiej Rady ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji, wykładowca w Ogólnopolskiej Szkole Ewangelizatorów w Krakowie, który miał okazję dobrze poznać nasze środowiska i ściśle współpracuje z Zespołem ds. nowej ewangelizacji KEP, w wykorzystywaniu różnych form ewangelizacji. Także papież Franciszek docenił dorobek ewangelizacyjny polskiego Kościoła, podczas Światowych Dni Młodzieży w Krakowie. Ponieważ nowa ewangelizacja jest ciągle nowa⁷, także Kościół w Polsce uczy się adekwatnie dostosowywać swoją formę ewangelizacji do współczesnego człowieka, ale potrafi dzielić się swoim bogactwem, prowadząc od kilkunastu lat ewangelizację w Europie i na świecie, zakładając wspólnoty formujące ewangelizatorów (poza misjami ad gentes).

2. Nurt charyzmatycznej odnowy Kościoła katolickiego

Wiek XX, był wiekiem Ducha Świętego. Papież Leon XIII w 1899 r. zawierzył całe nowe stulecie Duchowi Świętemu i modlił się, aby wiek XX był wiekiem Ducha Świętego. Widzimy, że Pan Bóg bardzo konkretnie odpowiedział na to wołanie papieża. Po ponad

---

⁷ Wyjaśniał to wielokrotnie św. Jan Paweł II Jan Paweł II już na początku swojego pontyfikatu podjął to najważniejsze zadanie Kościoła, jakim jest ewangelizacja, a w zasadzie *reewangelizacja i nowa ewangelizacja*. W dniu wyboru na Stolicę Piotrową zapraszał: „Nie bójcie się otworzyć drzwi Chrystusowi”. To wezwanie powtórzył w dniu inauguracji swojego pontyfikatu, 22 października 1978 roku na placu Świętego Piotra: „Nie lękajcie się! Otwórzcie, otwórzcie na oścież drzwi Chrystusowi! Otwórzcie dla Jego mocy zbawczej granice państw, systemów ekonomicznych, systemów politycznych, rozległe dziedziny kultury, cywilizacji, postępu!”. Profetyczne wołanie papieża Polaka stało się zapowiedzią nowej ewangelizacji, którą papież po raz pierwszy określił podczas swojej pierwszej pielgrzymki do Polski, w Nowej Hucie 9 czerwca 1979 roku: „Kiedy postawiono opodal tego miejsca nowy drewniany krzyż, było to w okresie Milenium. Otrzymaliśmy znak, że na progu nowego Tysiąclecia – w te nowe czasy i nowe warunki - wchodzi na nowo Ewangelia (...) Rozpoczęła się *nowa ewangelizacja*, jak gdyby druga, a przecież ta sama co pierwsza. Dziękujemy dzisiaj przy Krzyżu mogiłskim, a zarazem przy Krzyżu nowohuckim, za ten *nowy początek ewangelizacji*”. Od tego momentu w różnych miejscach - najpierw w Ameryce Łacińskiej, potem w Europie - używał terminu *nowa ewangelizacja*, na oznaczenie zadań duszpastersko-misyjnych. Podczas swej podróży apostolskiej do Ameryki Południowej z okazji 500-lecia ewangelizacji tego kontynentu, papież Jan Paweł II spotkał się 9 marca 1983 roku na Haiti z Radą Konferencji Episkopatów Ameryki Łacińskiej (CELAM), do której wygłosił apel o podjęcie *nowej ewangelizacji*, wyjaśniając jednocześnie, na czym ma polegać jej nowość. Powiedział między innymi: „Wspomnienie 500-lecia ewangelizacji osiągnie swe pełne znaczenie, jeżeli będzie ono zaangażowaniem się was, biskupów, wraz z waszymi kapłanami i wiernymi; zaangażowaniem się nie w powtórny ewangelizację, ale właśnie w nową. Nową w swym zapale, w swych metodach, w swym wyrazie”.

pięćdziesięciu latach, papież Jan XXIII, w przededniu Soboru Watykańskiego II, zaproponował całemu światu modlitwę: *Panie, odnów w naszych czasach Twoje cuda jak w Nową Pięćdziesiątnicę*⁸. Sobór Watykański II był dla Kościoła katolickiego jakby Nową Pięćdziesiątnicą, nowym wylaniem Ducha Świętego. Papież Jan XXIII przygotowując się do otwarcia Soboru Watykańskiego II święty papież wiedział, że Kościół potrzebuje czegoś więcej niż tylko nowych dokumentów, dlatego poprosił wszystkich katolików świata o modlitwę o *nową Pięćdziesiątnicę*. Pius X uważał, że cuda i prorocтва są znakami Boskiego źródła chrześcijaństwa i odpowiadają umysłowości wszystkich czasów i ludzi⁹. Sobór Watykański II wyraźnie zaznaczył, że *o dary nadzwyczajne nie należy się ubiegać lekkomyślnie ani spodziewać się zarozumiale po nich owoców apostolskiej działalności*¹⁰, a Paweł VI sformułował szczegółowe kryteria rozeznawania charyzmatów¹¹. Jan Paweł II w Liście Apostolskim *Patres Ecclesiae* wylicza właściwą relację do Tradycji, zwłaszcza do Ojców Kościoła, którzy kładli podwaliny nauki Kościoła¹². W *Przemówieniu do uczestników IV Międzynarodowego Kongresu Odnowy Charyzmatycznej* zaznaczył, że posługujący charyzmatycznie winni troszczyć się o to, by dary służyły dobru wspólnemu oraz dążeniu do miłości bliźniego¹³.

Tak rozpoczęła się nowa era w dziejach Kościoła i świata. Soborowy dekret o działalności misyjnej *Ad gentes* mówi, że „cały Kościół jest misyjny i dzieło ewangelizacji jest podstawowym zadaniem Ludu Bożego”¹⁴. Pojawił się nurt charyzmatycznej odnowy Kościoła, na który najpierw otworzyły się inne niż katolicki, chrześcijańskie kościoły. Powstały i ciągle powstają nowe wspólnoty, a posługa ewangelizacyjna i charyzmatyczna to już normalna, a raczej należałoby powiedzieć – powszechna rzeczywistość w kościołach lokalnych – parafiach i diecezjach oraz, a może przede wszystkim, we wspólnotach. Rosną one jak grzyby po deszczu i bardzo szybko się rozwijają. Jesteśmy świadkami tego jak Duch Święty sprawia, że Kościół staje się na nowo żywotny. Powstaje coraz więcej ewangelizacyjnych, oddolnych inicjatyw i działań budzi się do ewangelizacji uśpiony „olbrzym” w postaci świeckich. W tej sytuacji istnieje wielka potrzeba propozycji de lega

⁸ M. Parodi, E. Tardif, *Dary Ducha Świętego i Nowa Pięćdziesiątnica. Znaki, charyzmat uzdrawiania i cuda*, przeł. J. Gredecka, Warszawa 1998, s. 118.

⁹ Pius X, *Przysięga antymodernistyczna*, za: *Breviarium fidei. Wybór doktrynalnych wypowiedzi Kościoła*, opr. S. Głowa, I. Bieda, Poznań 1997, s. 87.

¹⁰ *Lumen gentium*, p. 12.

¹¹ *Evangelii nuntiandi*, p. 58.

¹² Jan Paweł II, List Apostolski *Patres Ecclesiae* na 1600-lecie śmierci św. Bazylego, p. 1.

¹³ Jan Paweł II, *Przemówienie do uczestników IV Międzynarodowego Kongresu Odnowy Charyzmatycznej „Wszczepieni w Kościół”*, „L'Osservatore Romano”, wydanie polskie, 2 (1981) nr 5 (17), s. 14.

¹⁴ Sacrosanctum Concilium Oecumenicum Vaticanum II, *Decretum de activitate missionali Ecclesiae Ad gentes divinitus* (7.12.1965), AAS 58 (1966), 35.

ferende, zgodnie z zasadą Pawłową: wszystko badajcie, a co szlachetne – zachowujcie!” (1 Tes 5,21). Mamy świadomość, że nie jest łatwo tę nową rzeczywistość kościelną objąć regulacjami prawnymi. Kodeks Prawa Kanonicznego podaje normy obejmujące wiele rzeczywistości Kościelnych, ale pojawiają się nowe obszary. Określając kierunek działań papież Franciszek w *Evangelii gaudium* zaznaczył, że nie jest jego zamiarem dać rozwiązania, dla wszystkich jednakowe, ale zachęca Kościoły lokalne do by wypracowały takie regulacje, które najlepiej odpowiedzą na ich sytuacje.

Po około ćwierćwieczu zmagania się z tą nową rzeczywistością, w Kościele w Polsce nie ma zasadniczo problemu zderzenia charyzmatu z urzędem, ale nadal w wielu przestrzeniach przecieramy szlaki. Zderzenie to w przeszłości skutkowało odejściami do innych chrześcijańskich Kościołów, także formacja wymykała się spod kontroli, ponieważ brakowało formatorów. Wszyscy się uczyli, nie unikając także błędów. Nie istniały też szczegółowe normy kanoniczne wyznaczone przez prawodawców kościelnych. Kto na przykład przed 10 laty wiedział, ilu w diecezji jest charyzmatyków, posługujących charyzmatem uzdrawiania, uwalniania, prorocstwa, poznania (duchownych, konsekrowanych i świeckich)? Kto ma tę wiedzę dziś? Charyzmaty są, bowiem darami danymi Kościołowi, dlatego trzeba je z wdzięcznością rozeznawać, przyjmować i rozwijać.

Kościół wzywa swoich członków do powrotu do czasów Nowego Testamentu, do gorliwości pierwszych chrześcijan, którzy żyli we wspólnotach ludzi nawróconych, prawdziwie wierzących. Równocześnie ma swoją ponad dwutysięczną tradycję i mądrość, która powoduje ostrożność w wydawaniu opinii, dokumentów, na tematy związane z nową ewangelizacją. Pojawiają się ostatnio takie próby, ale dokumentów nie jest wiele.

3. Dokument z *Aparecidy* i *Evangelii gaudium*

1) Nowa metoda

Rzeczywistość nowej ewangelizacji wzbudzana jest przez Boga oddolnie i odgórnie – wśród zwykłych członków Kościoła: świeckich i duchownych - papieży, biskupów a nawet całych episkopatów, czego przykładem jest V Konferencja Ogólna Biskupów w Aparecidzie (Brazylia) w 2007 r. Ojcowie synodu w największym sanktuarium Maryjnym w Brazylii, dokonując refleksji nad stanem Kościoła w Ameryce Łacińskiej, zastosowali metodę: „Widzieć – osądzić – działać”!

Jak podkreśla dokument, redagowany przez kard. Jorge Bergoglio, „metoda ta zakłada kontemplację Boga oczyma wiary, poprzez Jego Słowo objawione i poprzez kontakt ożywczy z sakramentami, tak by można zobaczyć rzeczywistość w świetle Opatrzności, osądzić według Jezusa Chrystusa oraz zadziałać w Kościele. Ta metoda pozwoliła na wyrażenie w

sposób systematyczny perspektywy wiary w konfrontacji z rzeczywistością, pozwoliła przyjąć kryteria, które pochodzą z wiary i z rozumu oraz zaprojektować akcje w rozumieniu uczniów-misjonarzy Jezusa Chrystusa”¹⁵. To zadanie wszystkich, którzy są odpowiedzialni w Kościele za to, by „łódź Piotrowa” płynęła we właściwym kierunku, ze świadomością, po jakich wodach płynie, którzy są świadomi ukrytych zagrożeń i bogactw, by działać zgodnie z tym, co Pan Bóg w swoim planie zbawienia zamierzył. „Drogi Boże nie są naszymi drogami” (Iz 55,9), trzeba, zatem poważnej, głębokiej refleksji nad tym, jak obecną rzeczywistość opisać i ująć w schematy, uporządkować, podać kryteria, w taki sposób, by służyły pomocą biskupom, duszpasterzom i wszystkim odpowiedzialnym za różne formy posługi w obszarze nowej ewangelizacji. „Widzieć” nie dla wszystkich może oznaczać to samo, dlatego biskupi kładli nacisk na to, by patrzeć oczami ucznia Jezusa. Fundamentalne dla rozumienia uczniostwa jest to, że nie można być uczniem Jezusa, nie będąc jednocześnie misjonarzem. Biskupi w Aparecidzie, świadomi powagi sytuacji Kościoła we współczesnym świecie, byli dalecy od utraty odwagi, ale byli optymistami i czują się pełni entuzjazmu, jak przystało na uczniów Chrystusa. „Nasze zasadnicze wyzwanie – napisali - polega na ukazaniu zdolności Kościoła do promowania i formowania uczniów i misjonarzy, którzy będą odpowiadać na otrzymane wskazanie i z zapałem wypływającym z wdzięczności i radości przekazywać wszędzie dar spotkania z Jezusem Chrystusem. Nie mamy innego skarbu niż ten [...] To najlepsza służba – Jego służba! – którą Kościół może zaproponować ludziom i narodom”¹⁶.

2) Uczniowie-misjonarze

Novum, zarówno *Apereidy*, jak i *Evangelii Gaudium* to określenie powołania ochrzczonych, właśnie, jako: uczniowie-misjonarze. Nie jak dotąd: bycie uczniami „i” misjonarzami, w kontekście misji *ad gentes*. Podkreślał to Benedykt XVI w słowach: „Bycie uczniem i misjonarzem są jak dwie strony tego samego medalu: kiedy uczeń jest zakochany w Chrystusie, nie może przestać głosić światu, że tylko On nas zbawia” (Dz 4,12)¹⁷. Bycie uczniem oznacza równocześnie bycie misjonarzem, ponieważ kiedy On wzywa swoich uczniów, daje im polecenie: głóście Ewangelię o Królestwie i czyńcie uczniami wszystkie narody (Mt 28,19; Łk 24,46-48) i bądźcie moimi świadkami. Z tego powodu „każdy uczeń jest misjonarzem, gdyż Jezus czyni go uczestnikiem swojej misji [...] Wypełnianie tego

¹⁵ Abp Jose Octavio Ruiz Arenas, Dokument z Aparecidy a wskazówki pastoralne Papieża Franciszka, Tekst wystąpienia J.E. Ks. Abp. José Octavio Ruiz Arenas – Sekretarza Papieskiej Rady do spraw Krzewienia Nowej Ewangelizacji, wygłoszony w siedzibie Konferencji Episkopatu Polski w Warszawie 21.10.2014 r. podczas konferencji *Od konserwacji do Misji. Wokół Evangelii gaudium*, za: http://nowaewangelizacja.org/abp-jose-octavio-ruiz-arenas-dokument-z-aparecidy-a-wskazowki-pastoralne-papieza-franciszka/#_ftn1, dostęp z dn. 1.12.2014 r.

¹⁶ *Aperecida*, p. 14.

¹⁷ Benedykt XVI, *Discorso inaugurale di Aparecida*, 3.

obowiązku nie jest zadaniem opcjonalnym, lecz integralną częścią tożsamości chrześcijańskiej¹⁸. Uczeń realizuje misję przez miłość, zakochanie się w Panu, zaakceptowanie Jego miłości i powiedzenia jej „tak”. Ta odpowiedź angażuje radykalnie wolność ucznia do oddania się Jezusowi Chrystusowi, który jest Drogą i Prawdą i Życiem. To odpowiedź miłości Temu, który pierwszy nas umiłował i to „aż do końca” (J 13,1).¹⁹. Misyjność należy do istotnej części rzeczywistości kościelnej, stąd też nie można myśleć, iż jest tu mowa o jakiejś strategii duszpasterskiej, o wielkich strukturach czy programach. To dotyczy nowych kobiet i mężczyzn, którzy będą w stanie wcielić w życie tradycję, ale i nowość, jak uczniowie Jezusa Chrystusa i misjonarze Jego Królestwa, protagoniści nowego życia²⁰.

3) Permanentny stan misji

Aby pójść naprzód z projektem pastoralnym, który proponuje *Aparecida*, żadna wspólnota nie powinna się wymawiać od zdecydowanego wejścia z całą swoją siłą w ten nieustanny proces misyjnej odnowy oraz do rezygnacji z przestarzałych struktur, które nie są już pomocne w przekazywaniu wiary²¹. W takim wypadku mówimy właśnie o „nawróceniu pastoralnym”, które „wymaga przejścia z duszpasterstwa jedynie zachowawczego do duszpasterstwa zdecydowanie misyjnego”²². To „zakłada uważne słuchanie i rozeznawanie, co mówi Duch do Kościołów’ (Ap 2,29) poprzez znaki czasów, w których Bóg się objawia”²³. „Nowa ewangelizacja jest narzędziem kształtowania nowego modelu bycia Kościołem, który uniknie pułapek sekciarstwa i "religii obywatelskiej", a pozwoli zachować formę Kościoła misyjnego”²⁴. Projekt duszpasterski, który prezentuje następnie Papież Franciszek w *Evangelii gaudium* proponuje zbiór „niektórych wytycznych, które mogą pobudzić i ukierunkować w całym Kościele nowy etap ewangelizacyjny, pełen zapału i dynamizmu”²⁵, a które pomagają i podkreślają konkretny styl, który powinien zostać przyjęty w każdej aktywności realizowanej w Kościele²⁶. Papież rozpoczyna swoją Adhortację mówiąc o „Kościele wyruszającym w drogę”, który ma „podążać drogą duszpasterskiego i misyjnego nawrócenia, które nie może pozostawić rzeczy w takim stanie, w jakim są”²⁷. Cytując w

¹⁸ *Aparecida*, p. 144.

¹⁹ Tamże, p. 136.

²⁰ Tamże, p. 11.

²¹ Zob. *Aparecida*, p. 365.

²² Tamże, p. 370.

²³ Tamże, p. 366.

²⁴ Lineamenta do XIII Zwyczajnego Zgromadzenia Synodu Biskupów, p. 19.

²⁵ *Evangelii gaudium*, p. 17.

²⁶ Tamże, p. 18.

²⁷ Tamże, p. 25.

Aparecidę Franciszek proponuje: „Bądźmy we wszystkich regionach ziemi w «permanentnym stanie misji»”²⁸. Być może, oprócz rachunku sumienia, zaproponowanego przez papieża, w kontekście wezwania do nawrócenia pastoralnego, należałoby dokonać rewizji struktur pod względem tego, czy służą realizacji misji Kościoła, który idzie drogą nowej ewangelizacji.

4) Kerygmat, charyzmat i wspólnota

Ewangelizacja jest: profetyczna: Słowo głoszone, ustne głoszenie Dobrej Nowiny, kapłańska: Słowo celebrowane, liturgia, pamiątka zbawczego dzieła i królewska: Słowo przeżywane, wprowadzenie Królestwa Bożego na ziemi. Wzór odnajdujemy w Dziejach Apostolskich: „Apostołowie świadczyli z mocą o Jezusie” (Dz 4,33). „Apostołowie” (to znaczy konkretna wspólnota pierwotnego Kościoła), „świadczyli z mocą” (to znaczy z charyzmatami, w mocy Ducha Świętego, pośród znaków i cudów, gdzie Jezus Chrystus mógł się uobecnić i potwierdzać swoje zmartwychwstanie) o Jezusie, o Jego zmartwychwstaniu (kerygma). Jest to metoda Jezusa i apostołów (por. Mk 1,14-39; Dz 2-4; Dz 4,33). Pan Jezus począwszy od chrztu w Jordanie, używał specjalnej metody: głosił Ewangelię o Królestwie Bożym, uzdrawiał chorych i uwalniał opętanych, aby ukazać, że Królestwo Boże już nadeszło. Gromadził uczniów (wspólnotę), gdzie się żyje miłością, radością, sprawiedliwością i pokojem. Elementy Jego metody: kerygmat, charyzmat, koinonia. Metoda Apostołów była taka sama: głosili Osobę Jezusa (kerygmat), w Imię Jezusa wskrzeszali umarłych, paralitykom przywracali zdrowie, uwalniali opętanych (charyzmat) oraz trwali we wspólnocie (*koinonia*). Ważna wskazówka: powołania do ewangelizacji nie realizuje się w pojedynkę ale we wspólnocie apostolskiej zjednoczonej z Piotrem. Treścią głoszenia jest więc kerygmat (świadczenie o śmierci i zmartwychwstania Pana Jezusa, aż do Jego ponownego przyjścia), z wielką mocą (głoszenie z odwagą i namaszczeniem Ducha Świętego, gr. *parresia*: z wielką mocą przekonania) oraz w mocy charyzmatów (*dynamis, karisma*)²⁹. Chodzi, zatem o uporządkowaną wizję opartą na trzech ściśle powiązanych ze sobą wymiarach: „Kerygma - serce i fundament ewangelizacji - prezentuje samego Jezusa; Karisma - charyzmaty - znaki wierności Pana, pozwalające doświadczać, że Jezus żyje pośród nas; Koinonia - wspólnota życia - owoc ewangelizacji i środowisko życia Królestwem Bożym.

Chodzi o ich wzajemną współzależność: głosić Jezusa, Zbawiciela i Pana, w mocy Ducha Świętego, we wspólnocie - budując Ciało Chrystusa. Podobnie ewangelizowali Apostołowie. Wprowadzenie tych trzech elementów w czyn prowadzi do ewangelizacji z

²⁸ Tamże, p. 25.

²⁹ Zob. I. Zielonka, *Rekolekcje kerygmatyczne*, w: Komisja Duszpasterska Konferencji Episkopatu Polski, *Program duszpasterski dla Kościoła w Polsce na lata 2013-2017*, red. S. Stułkowski, Wydawnictwo Święty Wojciech, Poznań 2013, s. 365.

mocą (Dz 4,33)³⁰. „Ewangelia nie zmieniła się, ale potrzeba wciąż nowych form w głoszeniu Ewangelii. Dziś nie możemy używać form sprzed trzech, czterech czy pięciu wieków”³¹. Rozpoczął się, zatem etap kolejny – bardzo ważny i bardzo odpowiedzialny – regulacji, norm prawnych, kodeksów, dyrektyw, aby Ducha nie gasić, a co dobrego zachowywać. Wydaje się nieodzowna w tym zakresie współpraca specjalistów różnych dziedzin teologicznych: liturgistów, dogmatyków, biblistów, moralistów, prawników, pastoralistów, specjalistów od duchowości oraz ewangelizatorów, z doświadczeniem charyzmatycznym i formacji uczniów Chrystusa. Kluczowe dla tej pracy będzie założenie, że skoro Pan Bóg daje dary Kościołowi, to trzeba je z wdzięcznością przyjmować i rozwijać, pamiętając równocześnie, że w procesie rozeznawania darów niezbędna jest relacja z hierarchią kościelną³². Z tego powodu „żaden charyzmat nie zwalnia z potrzeby odniesienia się do pasterzy Kościoła i od podporządkowania się tym, którzy szczególnie powołani są, by nie gasić Ducha, ale doświadczać wszystkiego i zachowywać to, co dobre, by wszystkie charyzmaty, w ich różnorodności i komplementarności, współdziałały dla wspólnego dobra”³³.

II. De lege lata³⁴

W tym punkcie wymienię niektóre dokumenty obejmujące obszary związane z nową ewangelizacją, wydane przez Stolicę Apostolską, Konferencję Episkopatu Polski, Diecezję Płocką, jako przykład rozwiązań lokalnych oraz Porozumienia Dyrektorów Katolickich Kerygmatycznych Szkół Nowej Ewangelizacji.

1. Dokumenty Stolicy Apostolskiej

a) Kodeks Prawa Kanonicznego

W Kodeksie Prawa Kanonicznego nie znalazłam określeń, które kojarzą się z nową ewangelizacją, takich jak: „charyzmat”, „modlitwa o uzdrowienie”, „modlitwa o uwolnienie”, a słowo „uwielbienie” występuje jeden raz w odniesieniu do Chrystusa uwielbionego w sakramencie namaszczenia chorych. Znajdują się natomiast zapisy dotyczące ewangelizacji (słowo „ewangelizacja” występuje sześć razy) w częściach dotyczących prywatnych stowarzyszeń wiernych, apostołatu w zgromadzeniach zakonnych i instytutach świeckich oraz

³⁰ Tamże, s. 365-366.

³¹ Tamże, s. 360.

³² Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Christifideles laici*, 30: AAS 81 (1989), p. 24.

³³ *Katechizm Kościoła Katolickiego*, Pallottinum 2009², p. 801.

³⁴ Łac., dosł. 'o ustawie uchwalonej'; (zagadnienia, analizy) dotyczące (stosowania) obowiązującego prawa, w: W. Kopalinski, *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych*, pierwsze wydanie w Internecie, <http://www.slownik-online.pl/>, dostęp z dn. 25.08.2016.

działalności misyjnej Kościoła³⁵. Słowo „misja” występuje już znacznie częściej w całym Kodeksie. Jeśli chodzi o relację pomiędzy darami hierarchicznymi a charyzmatycznymi istnieją dwa podstawowe kryteria, które powinny być traktowane łącznie: poszanowanie specyfiki charyzmatycznej poszczególnych zrzeczeń eklezjalnych, dla uniknięcia ciasnych form prawnych i traktowania różnych charyzmatów w Kościele w sposób szablonowy oraz poszanowanie podstawowych zasad eklezjalnych, sprzyjając rzeczywistemu włączaniu darów charyzmatycznych do życia Kościoła powszechnego i partykularnego. Formy charyzmatyczne winny być pojmowane, jako równoległe do życia eklezjalnego (charyzmat apostołów Piotra i Pawła).

b) Dokumenty Kongregacji Nauki Wiary

Wśród dokumentów, wydanych przez tę Kongregację, znajdują się takie, które odnoszą się do sprawowania posługi egzorcyzmów, istniejącej od początku istnienia Kościoła. Współcześnie sprawuje się coraz częściej modlitwę o uwolnienie z siideł szatańskich, która weszła w praktykę wielu wspólnot ewangelizacyjnych i towarzyszy ewangelizacji. Ze względu na to, że pojawiały się w jej sprawowaniu nieprawidłowości, w postaci mieszania egzorcyzmu uroczystego³⁶ z tak zwanymi „małymi egzorcyzmami” i modlitwą o uwolnienie, praktykowaną przez świeckich i duchownych, przytoczę dokumenty, mówiące o egzorcyzmach.

- *Wiara chrześcijańska i demonologia*³⁷(1985)

³⁵ Kan. 298 - § 1. W Kościele istnieją stowarzyszenia różniące się od instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołowskiego, w których wierni, czy to duchowni czy świeccy, albo duchowni i świeccy razem, dążą wspólnym wysiłkiem do ożywiania doskonalszego życia, do rozwoju publicznego kultu lub popierania chrześcijańskiej doktryny, albo do podejmowania dzieł apostołatu, mianowicie poczynań związanych z ewangelizacją, wykonywania dzieł pobożności lub miłości lub zmierzających do ożywienia duchem chrześcijańskim porządku doczesnego; Kan. 713 - § 2. Członkowie świeccy uczestniczą w zadaniu ewangelizacyjnym Kościoła - w świecie i ze świata - bądź przez świadectwo życia chrześcijańskiego i wierności wobec własnej konsekracji, bądź przez udział w układaniu spraw doczesnych po Bożemu i przepajaniu świata mocą Ewangelii. Ofiarowują również swoją współpracę w służbie kościelnej wspólnocie, zgodnie z własnym świeckim sposobem życia; Kan. 722 - § 2. Kandydatów należy odpowiednio wykształcić do podjęcia życia zgodnego z radami ewangelicznymi i nauczyć całkowitego poświęcenia się apostołstwu, z zastosowaniem tych form ewangelizacji, które bardziej odpowiadają celowi, duchowi i charakterowi instytutu; Kan. 781 - Ponieważ cały Kościół jest ze swej natury misyjny, a dzieło ewangelizacji winno być uznane za fundamentalny obowiązek Ludu Bożego, stąd wszyscy wierni, świadomi swojej odpowiedzialności, winni wnieść swój udział w dzieło misyjne; Kan. 782 - § 1. Najwyższe kierownictwo oraz koordynacja poczynań i działań, związanych z dziełem misyjnym i współpracą misjonarską, należy do Biskupa Rzymskiego oraz Kolegium Biskupów; zaszczerpia się Kościół w narodach i wspólnotach, w których jeszcze się nie zakorzenił, jest prowadzona przez Kościół, zwłaszcza poprzez wysyłanie zwiastunów Ewangelii, dopóki nowe Kościoły nie zostaną w pełni ukonstytuowane, a więc wyposażone we własne siły i wystarczające pomoce, dzięki czemu będą mogły same prowadzić dzieło ewangelizacji; Kan. 843 - § 2. Duszpasterze oraz inni wierni, w ramach własnej funkcji kościelnej, mają obowiązek troszczyć się, aby ci, którzy proszą o sakramenty, byli do ich przyjęcia przygotowani przez odpowiednią ewangelizację i katechezę, z uwzględnieniem norm wydanych przez kompetentną władzę;

³⁶ Może go sprawować tylko wyznaczony do tej posługi kapłan.

³⁷ Kongregacja Nauki Wiary, *Wiara chrześcijańska i demonologia*, AAS 77 (1985) 1169-1170.

Dokument potwierdza i przedstawia nauczanie Kościoła o szatanie, jako osobowym złym duchu, przeciwniku Boga, człowieka i stworzenia. Dokument powstał w odpowiedzi na coraz głośniejsze i liczniejsze teorie, idee i wypowiedzi wielu myślicieli i teologów, negujących realne istnienie szatana³⁸.

- List do ordynariuszy miejsca przypominający niektóre normy dotyczące egzorcyzmów „*Inde ab aliquot annis*” (29.09.1985)³⁹

List podpisany przez kard. J. Ratzingera dotyka problemu rozgraniczenia między egzorcyzmem wielkim a modlitwą o uwolnienie od wpływów demonicznych. Na samym początku zaznacza, że „od kilku lat niektóre grupy kościelne uczestniczą w zgromadzeniach, połączonych z modlitwą i błaganiami, w bardzo konkretnym celu, jakim jest otrzymanie wyzwolenia od wpływu demonów, nawet, jeśli nie chodzi o prawdziwe i właściwe egzorcyzmy; zebrania takie odbywają się pod przewodnictwem świeckich, niekiedy jest także obecny kapłan. Ponieważ Kongregacja Nauki Wiary została zapytana, co należałoby sądzić o tych faktach, uważa za konieczne przekazać Biskupom następującą odpowiedź” Tu prefekt Kongregacji przywołuje kan. 1172 *Kodeksu Prawa Kanonicznego*, który mówi, że „nikt nie może prawomocnie wypowiadać egzorcyzmów nad opętanym, jeśli nie otrzymał od Ordynariusza miejsca specjalnej i wyraźnej licencji (§ 1), i ustala, że ta licencja może być udzielona przez Ordynariusza miejsca tylko kapłanowi odznaczającemu się pobożnością, wiedzą, roztropnością i nieskazitelnością życia (§ 2). Z tego powodu Biskupi są proszeni, by wymagali zachowywania tej normy”. Następuje wyjaśnienie na podstawie tego zapisu, „że wiernym ani nie wolno używać formuły egzorcyzmów przeciw szatanowi i upadłym aniołom, która została opublikowana na polecenie Papieża Leona XIII, ani tym bardziej nie wolno używać tekstu integralnego tego egzorcyzmu (...) Biskupi są proszeni o czuwanie, by - także w przypadkach, w których należy wykluczyć prawdziwe opętanie przez szatana - ci, którzy są pozbawieni odpowiedniej władzy, nie organizowali zgromadzeń, w czasie których są używane, w celu otrzymania wyzwolenia, modlitwy, w których są wprost wzywane demony i dąży się do poznania ich tożsamości”⁴⁰. Kongregacja zachęca pasterzy, by przypominali nauczanie tradycji Kościoła o funkcji, jaką pełnią sakramenty i wstawiennictwo

³⁸ Komisja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Konferencji Episkopatu Polski, *Wskazania dla kapłanów pełniących posługę egzorcysty*, dokument przyjęty podczas 369. Zebrania Plenarnego KEP w Warszawie, w dniach 9-10.06.2-15 r.

³⁹ Kongregacja Nauki Wiary, List do ordynariuszy miejsca przypominający niektóre normy dotyczące egzorcyzmów „*Inde ab aliquot annis*”, 29 IX 1985, AAS 77(1985), pp. 1169- 1170, w: *W trosce o pełnię wiary. Dokumenty Kongregacji Nauki Wiary 1966- 1994*, Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej BIBLOS, 1995, s. 242-243.

⁴⁰ Zob. Tamże.

Błogosławionej Dziewicy Maryi, aniołów i świętych w duchowej walce chrześcijan z duchami kłamstwa, aby zbyt nie koncentrować na działaniu demonów.

- *Instrukcja na temat modlitw w celu osiągnięcia uzdrowienia pochodzącego od Boga*⁴¹. Dokument wydany w 2000 r. pod przewodnictwem kard. Józefa Ratzingera.

Instrukcja, odwołująca się do kanonu 34 Kodeksu Prawa Kanonicznego, ma służyć, „jako pomoc dla miejscowych Ordynariuszy, aby mogli lepiej przewodzić wiernymi w tej materii, popierając to, co jest dobre, i poprawiając to, czego należy unikać. Trzeba jednak, ażeby przepisy dyscyplinarne, jako swój punkt odniesienia, miały dobrze uzasadnione ramy doktrynalne, które by zapewniały właściwe ukierunkowanie i naświetlały normatywne racje. W tym celu część dyscyplinarną poprzedza tu część doktrynalna na temat łaski uzdrowienia i modlitw o jej uzyskanie”⁴². Odnosi się także do problemu „uznania modlitw z punktu widzenia liturgicznego, zwłaszcza ze strony władzy kościelnej, która powinna czuwać i wydawać odpowiednie normy celem właściwego przebiegu nabożeństw liturgicznych”⁴³. W rozdziale II, omawiającym aspekty dyscyplinarne, przedstawione zostały zasady prowadzenia modlitw o uzdrowienie w relacji do liturgii. Ci, którzy przygotowują spotkania liturgiczne w intencji uzdrowienia, przed przystąpieniem do jego realizacji winni stosować się do norm liturgicznych, a pozaliturgiczne modlitwy o uzdrowienie winny być prowadzone w odmienny sposób od celebracji liturgicznych (...) Wymagana jest czujność ordynariusza miejsca zgodnie z kanonem 839, § 2. Dokument przestrzega, by podczas ich sprawowania nie dochodziło przede wszystkim ze strony prowadzących te spotkania do form zbliżonych do histeryzmu, sztuczności, teatralności i sensacjonalizmu. Istnieje też zapis, że korzystanie ze środków społecznego przekazu, zwłaszcza telewizji, podczas modlitw o uzdrowienie (liturgicznych czy nie), winno odbywać się zgodnie z kanonem 823 i normami ustanowionymi przez Kongregację Nauki Wiary w Instrukcji z 30 marca 1992⁴⁴ oraz pod nadzorem biskupa diecezjalnego”⁴⁵.

Trzeba zwrócić uwagę na art. 7, który mówi, że „podczas sprawowania Najświętszej Eucharystii i Liturgii Godzin nie powinno się wprowadzać liturgicznych czy pozaliturgicznych modlitw o uzdrowienie, ale istnieje możliwość wprowadzenia specjalnych

⁴¹ Kongregacja Nauki Wiary, *Instrukcja na temat modlitwy w celu osiągnięcia uzdrowienia od Boga*, Kraków 2001.

⁴² Tamże, Wprowadzenie.

⁴³ Tamże.

⁴⁴ Por. Kongregacja Nauki Wiary, *Instrukcja o niektórych aspektach wykorzystywania środków społecznego przekazu w promowaniu nauki wiary*, 30 III 1992, *W trosce o pełnię wiary. Dokumenty Kongregacji Nauki Wiary. 1966-1994*, Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej BIBLOS, 1995.

⁴⁵ Tamże, R. II, art. 1-6.

intencji modlitwy o uzdrowienie chorych w modlitwie powszechnej lub modlitwie "wiernych", tam, gdzie to jest przez nią przewidziane"⁴⁶. Dalsze zapisy dotyczą modlitwy egzorcyzmu, zawartych w *Rituale Romanum*⁴⁷, które winny być odmienne od modlitw o uzdrowienie, liturgiczne i pozaliturgiczne. Jest absolutnie zakazane włączanie tych modlitw w sprawowanie Mszy św., sakramentów i Liturgii Godzin⁴⁸. W art. 9-10. zapisano, że „Ci, którzy prowadzą nabożeństwa o uzdrowienie, liturgiczne czy pozaliturgiczne, winni starać się o zachowanie w zgromadzeniu atmosfery pogodnej pobożności i winni zachowywać niezbędną roztropność, jeżeli wśród uczestników nastąpi uzdrowienie; pod koniec celebracji mogą oni z troskliwością i prostotą przyjąć ewentualne świadectwa i przedstawić ten fakt kompetentnej władzy kościelnej. Art. 10.: Biskup diecezjalny winien koniecznie interweniować swoim autorytetem, gdy występują nadużycia w nabożeństwach o uzdrowienie, liturgicznych i pozaliturgicznych, w przypadku oczywistego zgorzenia dla wspólnoty wiernych lub kiedy występuje poważne naruszenia norm liturgicznych i dyscyplinarnych”⁴⁹.

Wielokrotnie korzystałam tego dokumentu. Bardzo dobrze, że jest taki punkt odniesienia, jednak wydaje się, że po 16 latach należałoby go zaktualizować i uwzględnić naszą polską rzeczywistość.

- *List Iuvenescit Ecclesia do Biskupów Kościoła katolickiego na temat relacji między darami hierarchicznymi a charyzmatycznymi dla życia i misji Kościoła*⁵⁰.

15 maja 2016 r., w Uroczystość Zesłania Ducha Świętego, Kongregacja Nauki Wiary wydała list o posłudze charyzmatycznej, podpisany przez kard. Gerharda Müllera, który zamierza „ukazać relację pomiędzy darami hierarchicznymi a charyzmatycznymi, te elementy teologiczne i eklezjologiczne, których zrozumienie może sprzyjać płodnemu i uporządkowanemu udziałowi nowych zrzeszeń eklezjalnych w komunii i misji Kościoła”⁵¹. Zostały w nim przedstawione wybrane kluczowe elementy zarówno doktryny o charyzmatach, wyłożonej w Nowym Testamencie, jak i refleksji Magisterium na temat tych nowych rzeczywistości. W pierwszym punkcie dokumentu czytamy, że „zadanie

⁴⁶ Tamże, art. 7.

⁴⁷ Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Rytuał Rzymski. Egzorcyzmy i inne modlitwy błagalne*, Katowice 2002.

⁴⁸ Tamże, art. 8.

⁴⁹ Tamże, art. 9-10.

⁵⁰ Kongregacja Nauki Wiary, *List Iuvenescit Ecclesia do Biskupów Kościoła katolickiego na temat relacji między darami hierarchicznymi a charyzmatycznymi dla życia i misji Kościoła*, w: <http://episkopat.pl/relacja-miedzy-darami-hierarchicznymi-a-charyzmatycznymi-list-kongregacji-nauki-wiary/>, dostęp w dn. 22.08.2016 r.

⁵¹ Tamże, p. 3.

ewangelizacji dotyczy wszelkich dziedzin działania Kościoła – duszpasterstwa zwyczajnego, głoszenia Ewangelii tym, którzy porzucili wiarę chrześcijańską, a zwłaszcza tym, do których Ewangelia Jezusa nigdy nie dotarła lub którzy stale ją odrzucali. W tym nieodzownym zadaniu nowej ewangelizacji bardziej niż kiedykolwiek konieczne jest uznanie i docenienie licznych charyzmatów, zdolnych do rozbudzania i posilenia życia wiarą Ludu Bożego⁵². Odnosząc się do pism Nowego Testamentu autor dokumentu wyjaśnia znaczenie słowa „charyzmat”, który „odnosi się do darów nadzwyczajnych, które wykraczają poza zakres naturalnych możliwości człowieka. „O ścisłym związku pomiędzy poszczególnymi charyzmatami (charismata) a Bożą łaską (charis) mówi Paweł w Rz 12,6 i Piotr w 1 Liście 4,10. Charyzmaty są uznane za objawienie różnorodnej łaski Bożej (1 P 4,10). Nie chodzi, więc jedynie o ludzkie zdolności. Ich boskie pochodzenie wyraża się na różne sposoby – według jednych tekstów pochodzą one od Boga (por. Rz 12,3, 1 Kor 12,28; 2 Tm 1,6; 1 P 4,10); według Ef 4,7 – od Chrystusa; a według 1 Kor 12,4-11 – od Ducha. Ponieważ w tym ostatnim fragmencie mówi się o tym najwięcej (siedmiokrotnie wymieniony jest Duch), charyzmaty zwykle przedstawia się, jako «objawienie Ducha» (1 Kor 12,7)”⁵³. W oparciu o pewne zasady o charakterze teologiczno-systematycznym zaproponowano wyznaczniki tożsamości darów hierarchicznych i charyzmatycznych, z akcentem na kryteria rozeznawania nowych ruchów kościelnych.

Dokument akcentuje zasadę jedności i komplementarności w Kościele, „Żaden, bowiem z poszczególnych charyzmatów nie jest darem danym wszystkim (por. 1 Kor 12,30), w odróżnieniu od łask podstawowych, jak łaska uświęcająca, lub darów wiary, nadziei i miłości, które są wręcz nieodzowne każdemu chrześcijaninowi. Charyzmaty to dary szczególne, których Duch udziela „tak, jak chce” (1 Kor 12,11)⁵⁴. Aby dobrze korzystać z charyzmatów we wspólnocie kościelnej przedstawiony został wzór św. Pawła Apostoła, który był daleki od sytuowania charyzmatów po jednej, a rzeczywistości instytucjonalnej po drugiej stronie i od przeciwstawiania Kościoła „miłości”, Kościołowi „instytucji”. „Paweł ujmuje w jednym wspólnym zbiorze tych, którzy zostali obdarzeni charyzmatami władzy i nauczania, charyzmatami, które służą zwyczajnemu życiu wspólnoty i charyzmatami najbardziej sensacyjnymi (...) Apostoł wykorzystuje zatem swoją władzę, by ustalić precyzyjne zasady

---

⁵² Tamże, p. 1.

⁵³ Tamże, p. 4.

⁵⁴ Tamże.

korzystania z charyzmatów «w Kościele», a więc na zgromadzeniach Kościele» (1 Kor 14,19.28), a więc na zgromadzeniach wspólnoty (por. 1 Kor 14,23.26)⁵⁵.

Przedstawiając charyzmat pasterski, podkreśla się, że „Podmiotem odpowiedzialnym za rozeznawanie charyzmatów jest grono pasterzy, których autorytet apostołski, wywodzący się od Chrystusa, ma charakter normatywny. Kto otrzymał dar prowadzenia Kościoła, ma także obowiązek czuwania nad dobrym korzystaniem z innych charyzmatów tak, by wszystko razem pracowało dla dobra Kościoła i jego ewangelizacyjnej misji, wiedząc, że to Duch Święty rozdaje dary charyzmatyczne każdemu tak, jak chce (por. 1 Kor 12,11). Ten sam Duch obdarowuje hierarchę Kościoła zdolnością rozeznawania autentycznych charyzmatów, przyjmowania ich z radością i z wdzięcznością, szczerego zachęcania do ich wykorzystywania i towarzyszenia z ojcowską czujnością⁵⁶. Zaznacza się przy tym, że „Uznanie autentyczności charyzmatu nie zawsze jest zadaniem łatwym, ale jest to powinność, do której zobowiązani są Pasterze. Wierni mają bowiem «prawo to tego, by otrzymać od swoich Pasterzy zapewnienie o autentyczności charyzmatów i wiarygodności tych, którzy zostali nimi obdarzeni». W tym celu władze winny być świadome rzeczywistej nieprzewidywalności charyzmatów wzbudzanych przez Ducha Świętego i oceniać ich znaczenie według reguły wiary, w perspektywie budowania Kościoła. Jest to proces, który rozciąga się w czasie i wymaga odpowiednich etapów potwierdzenia, poprzez poważne rozeznanie, aż do kościelnego uznania autentyczności charyzmatu”⁵⁷. Warto zacytować jeszcze interesującą nasz temat następującą sugestię: „Pośród darów charyzmatycznych, które Duch Święty rozdziela jak chce, jest bardzo wiele darów przyjmowanych i przeżywanych przez ludzi w ramach wspólnoty chrześcijańskiej, które nie wymagają szczególnych uregulowań”⁵⁸. Szczególnie cenna jest zaprezentowana w rozdziale drugim i czwartym relacja między darami hierarchicznymi a charyzmatycznymi w najnowszym magisterium (poczynając od Encykliki *Mystici corporis* Piusa XII⁵⁹, z podkreśleniem nauczania Soboru Watykańskiego II) oraz w życiu i misji Kościoła.

2. Konferencja Episkopatu Polski

---

⁵⁵ Tamże, p. 7.

⁵⁶ Tamże, p. 8.

⁵⁷ Tamże, p. 17.

⁵⁸ Tamże, p. 17.

⁵⁹ Por. Pius XII, Encyklika *Mystici corporis* (29 czerwca 1943r.): AAS 35 (1943), 206-230.

Na uwagę zasługuje fakt, że w roku 2015 Konferencja Episkopatu Polski wydała aż trzy dokumenty. Biskupi zajęli stanowisko wobec nieprawidłowości, które pojawiły się w niektórych kręgach kościelnych.

- 1) *Opinia Komisji Teologicznej w sprawie tzw. „spowiedzi furtkowej”* (Lublin, 28.01.2015 r.), zatwierdzona przez Konferencję Episkopatu Polski podczas 368. Zebrania Plenarnego, które odbyło się w Warszawie w dniach 11-12.03.2015 r.

Konferencja Episkopatu Polski po zapoznaniu się z opinią komisji teologicznej w sprawie tak zwanej „spowiedzi furtkowej”, podjęła decyzję o zakazie stosowania tej praktyki. Zaznaczono, że właściwą formą praktyka spowiedzi generalnej. Biskupi podkreślają, że warto zachęcać wiernych do korzystania z kierownictwa duchowego oraz różnego rodzaju rekolekcji. Tam natomiast, gdzie zachodzi uzasadniona konieczność, należy zachęcać do skorzystania z pomocy psychoterapeuty lub diecezjalnego egzorcysty (p. 13).

- 2) *Opinia teologiczna Komisji Nauki Wiary KEP, Grzech pokoleniowy i uzdrowienie międzypokoleniowe. Problemy teologiczne i pastoralne*, Warszawa, 5.10.2015 r.

W podobnie jednoznacznym tonie biskupi wypowiedzieli się na temat stosowania modlitwy o uzdrowienie międzypokoleniowe, ponieważ pojawiły się błędy doktrynalne. Dokument podaje na początku źródła i korzenie tej praktyki. Autorzy zasadniczą przyczynę popularności tego zjawiska upatrują w zjawisku zaniku poczucia grzechu i wiążą ją z wierzeniami wschodnimi, zjawiskiem tzw. „reinkarnacji grzechu” (p. 3). Opierając się na źródłach biblijnych dowodzą, że „grzech pokoleniowy” stoi w sprzeczności z prawdą o Bożym Miłosierdziu i o Jego przebaczającej Miłości (p. 6). Stwierdzają, że praktyka modlitwy o uzdrowienie międzypokoleniowe zdradza wyraźnie brak wiary, a przynajmniej niedowierzenie w skuteczność łaski sakramentalnej, na pierwszym miejscu chrztu świętego (p. 10). W konkluzji teolodzy zamieścili postulat, by władza kościelna jednoznacznie ostrzegła przed używaniem w przepowiadaniu pojęć: „grzech pokoleniowy” i „uzdrowienie międzypokoleniowe” oraz oficjalnie zakazała celebrowania Mszy świętych i nabożeństw z modlitwą o uzdrowienie z grzechów pokoleniowych czy o uzdrowienie międzypokoleniowe. Tak też się stało. W tym kontekście przypomniano duszpasterzom, że najróżniejsze formy praktykowanej przez wieki modlitwy o uzdrowienie chorych, także w ramach liturgii Mszy św., powinny być celebrowane zgodnie z przepisami ksiąg liturgicznych oraz instrukcją Kongregacji Nauki Wiary *Ardens felicitatis desiderium*.

- 3) Wskazania dla kapłanów pełniących posługę egzorcysty, zatwierdzone przez 369. Zebranie Plenarne Konferencji Episkopatu Polski, obradujące 9-10.06.2015 r. w Warszawie.

Przytaczam dokument z racji tego, że zawiera wskazania dotyczące konieczności formacji szafarzy egzorcyzmu większego⁶⁰ i omawia udział oraz zaangażowanie osób towarzyszących opętanemu oraz celebransowi podczas egzorcyzmu. Dokument zwraca też uwagę na to, że organizowanie przez grupy wiernych publicznych modlitw o ochronę przed wpływem złego ducha, powinno się odbywać za wiedzą i zgodą ordynariusza miejsca. „Przed wyrażeniem zgody na prowadzenie takich spotkań należy zweryfikować kompetencje prowadzących⁶¹. Jest to ważne ze względu na praktykowanie w niektórych nowych wspólnotach kościelnych publicznych modlitw o uwolnienie spod wpływów demonów.

III. De lege ferenda⁶²

Rzeczywistość nowej ewangelizacji, nowa rzeczywistość, na tym etapie domaga się opracowania nowych obiektywnych regulacji, stanowiących punkt odniesienia dla wszystkich - duszpasterzy i odpowiedzialnych świeckich, aby uniknąć niebezpieczeństwa tworzenia własnych, subiektywnych norm⁶³. *Christifideles laici* przestrzega przed myleniem, bądź stawianiem na równi kapłaństwa powszechnego i urzędowego, nieprzestrzeganiem pewnych praw i norm kościelnych, zbyt dowolną interpretacją „zastępstwa” i „klerykalizowaniem” świeckich. „Zwrócono także uwagę na ryzyko utworzenia w Kościele de facto odrębnej struktury posług, równoległej w stosunku do tej, która ma swą podstawę w sakramencie kapłaństwa. Ojcowie synodalni wyrazili przekonanie, iż dla uniknięcia podobnych sytuacji

⁶⁰ Wskazania dla kapłanów pełniących posługę egzorcysty, p. 18: „egzorcyści z danej diecezji powinni regularnie spotykać się z biskupem diecezjalnym celem rozeznawania kwestii związanych z posługą i oceny własnych doświadczeń”.

⁶¹ Tamże, p. 44-45; por. Kongregacja Nauki Wiary, List do ordynariuszy miejsca przypominający niektóre normy dotyczące egzorcyzmów „*Inde ab aliquot annis*”, w: W trosce o pełnię wiary. Dokumenty Kongregacji Nauki Wiary 1966- 1994, Tarnów 2010, s. 289-290.

⁶² Dosł. „o ustawie, która ma być uchwalona”; (zagadnienia, analizy) związane z tworzeniem prawa, z przyszłymi zmianami w ustawodawstwie, w: W. Kopaliński, Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych, pierwsze wydanie w Internecie.

⁶³ Mamy jeszcze w pamięci problemy, które pojawiły się we wspólnotach charyzmatycznych, które wskutek braku formacji prowadzonej przez księży, szukali pomocy wśród protestantów, ewangelików, czy zielonoświątkowców. Inny przykład: przed 15 laty prowadziłam kongres ewangelizacyjny w północno-wschodniej Polsce. Byli tam obecni księża i liderzy świeccy wspólnot charyzmatycznych, aktywnych i znanych w kraju. Miałam m.in. konferencję nt. kościelnego charakteru wspólnot na podstawie *Christifideles laici r. II*, p. 30., gdzie poruszyłam temat rozróżnienia roli pasterza i lidera we wspólnocie. Po zakończeniu przyszło do mnie mocno niezadowolonych kilku świeckich liderów, zarzucając mi, że zdeprecjonowałam ich pozycję w obecności członków ich wspólnot i jestem „przedtrydencka”. To był czas, kiedy z jednej strony liderzy świeccy byli zmuszeni nieść cały ciężar odpowiedzialności za formację we wspólnocie, bo księża stali z boku, a z drugiej strony nie chcieli księży dopuścić „do władzy”. Trudno było o wzajemne zrozumienie. To silne napięcie trwało ponad dekadę i zdarzało się, że całe wspólnoty odchodziły od Kościoła katolickiego. Było to bardzo bolesne, ale nie można wydawać prostych osądów. Błąd tkwił pośrodku. Bez właściwej formacji nie da się uniknąć błędów. Także kapłani sami szukali osób i miejsc, formujących do posługi charyzmatycznej. Z tej potrzeby rodziły się różne inicjatywy oddolne, a władza Kościelna zajmowała stanowisko najczęściej w wypadku pojawiania nadużyć. Czy to było właściwe? Czy można było na ten czas działać inaczej? Niezależnie od tego, jakiej odpowiedzi udzielimy, widzimy wyraźnie potrzebę zajęcia się tematem w obszarach, które i dzisiaj są nowe, ale coraz bardziej powszechne.

należy określić jasno i wyraźnie, używając ścisłej terminologii, jedność misji Kościoła, w której mają swój udział wszyscy ochrzczeni, oraz zasadniczą różnicę pomiędzy posługą pasterską, która wywodzi się z sakramentu kapłaństwa, a innym rodzajem posług, urzędów i funkcji, sprawowanych w Kościele na mocy Chrztu i Bierzmowania⁶⁴. Świeccy mogą spełniać rozmaite posługi, urzędy i funkcje zgodnie ze swym powołaniem⁶⁵, które różni się od powołania do posługi urzędowej. Przypomina o tym adhortacja *Evangelii nuntiandi*, która w dużej mierze pobudziła świeckich do różnorodnych form współpracy w życiu i ewangelizacyjnej misji Kościoła⁶⁶.

Z mojej wieloletniej praktyki ewangelizacyjnej wyłoniło się przekonanie o potrzebie powstania dokumentów, zawierających analizę, ocenę teologiczną, pogłębienie dogmatyczne i wskazania, dotyczące następujących praktyk i zjawisk:

1. dokument dotyczący relacji między urzędem a charyzmatem,
2. dokument dotyczący modlitw o uzdrowienie, z równoczesnym podaniem norm liturgicznych, pastoralnych i dogmatycznych, aby nie dochodziło do nadmiernej fascynacji nadzwyczajnymi znakami działania Ducha Świętego, niezdrowego oczekiwania nadnaturalnych zjawisk duchowych i deprecjonowania znaczenia sakramentów, jako głównych kanałów Bożej łaski,
3. dokument o formacji świeckich do modlitwy o uzdrowienie, ponieważ istnieje pilna potrzeba przemyślanego i dojrzałego przygotowania katolików do tej posługi.
4. dokument dotyczący modlitwy o uwolnienie i formacji osób do posługi modlitwy o uwolnienie. Potrzebne są zapisy, dotyczące osób duchownych, zakonnych i świeckich, które posługują modlitwą o uwolnienie, bądź pomagają księżom egzorcystom przy sprawowaniu egzorcyzmów,
5. dokument o formacji świeckich do modlitwy o uwolnienie,
6. instrukcja dotycząca wyłaniania świeckich i procedowania do udzielenia misji kanonicznej uprawniającej do prowadzenia modlitwy o uwolnienie i uzdrowienie,
7. wytyczne dla proboszczów dotyczące postępowania z osobami zniewolonymi, opętanymi, uwalniania miejsc i domów, (w tym normy dotyczące praktyki błogosławieństwa tzw. egzorcyzmowanej wody, soli i oleju),

---

⁶⁴ *Christifideles laici*, p. 23.

⁶⁵ Zob. tamże.

⁶⁶ Paweł VI, Adhortacja apostolska *Evangelii nuntiandi*, 70: AAS 68 (1976), p. 60.

8. instrukcja dotycząca wyłaniania świeckich i procedowania do udzielenia misji kanonicznej uprawniającej do prowadzenia ewangelizacji,
9. dokument na temat posługi prorockiej we współczesnym Kościele,
10. dokument porządkujący kwestię zjawisk towarzyszących ewangelizacji z prowadzeniem modlitw o uzdrowienie, jak tzw. „spoczynek w Duchu Świętym”⁶⁷.
11. Szczególny związek istnieje pomiędzy nową ewangelizacją i liturgią, dlatego warto byłoby zwrócić uwagę na muzykę w liturgii. „Więź pomiędzy nową ewangelizacją a liturgią, oraz pomiędzy liturgią a działaniem Ducha Świętego, pozwala sprowokować każdego wierzącego do zastanowienia się nad spoczywającą na nas odpowiedzialnością i nad świadectwem, które mamy dawać naszym stylem życia”. Chodziłoby o spojrzenie na rolę organisty, jako nie tylko muzyka, znającego liturgię, ale osobę zewangelizowaną, która prowadzi uwielbienie poprzez pieśni i potrafi prowadzić ludzi do rozmodlenia, zapraszając do wspólnego śpiewu, by ludzie czynnie uczestniczyli w nabożeństwach, a nie w roli widza. Należy także dostrzec, że w ostatnich latach radosnemu uwielbieniu Boga podczas liturgii towarzyszą tańce, do niedawna obce naszej kulturze. Cenne byłyby także wskazania liturgiczne w tym względzie.
12. W ostatnich latach pojawia się kontrowersyjny temat „parafii personalnych”. W ciągu ostatnich 20 lat zauważamy w Polsce zjawisko dynamicznego rozwoju charyzmatycznych wspólnot ewangelizacyjnych,. Ponieważ wiele osób potrzebuje wzrostu duchowego i formacji, gdy nie znajduje ich w swojej parafii, szuka w małych wspólnotach i w nich zostaje. Wiele wspólnot, oferujących konkretną formację, tworzy po ewangelizacji małe wspólnoty w parafiach nie tylko w Polsce, ale i za granicą, nie tylko dla Polonii, stanowiących filie tych wspólnot. Praktycznie stanowią one rodzaj parafii personalnych. Choć temat ten wzbudza kontrowersje, nie można go pomijać. Poza Prałaturą Personalną Opus Dei, ze swoją strukturą i Ordynariatem Polowym Wojska Polskiego, w Kościele w Polsce nie znamy takich struktur. Być może jest to temat przyszłości... A jeżeli parafie staną się „martwe”, skupione na konserwowaniu tego, co zostało, będą zanikać. Jeżeli w organizmie pojawi się wewnętrzny zator, lub zatamuje się z zewnątrz przepływ – ciało umrze, gdy się podetnie żyły – ciało się wykrwawi. Powoli, bezboleśnie, ale skutecznie. Jeżeli taki problem pojawia się w Ciele Chrystusa,

---

⁶⁷ Zjawiska to wzbudza wiele kontrowersji i obserwuje się skrajne podejścia do niego: od przesadnej gloryfikacji aż po jego demonizowanie.

którego podstawową komórką jest parafia, to zagrożenie jest poważne i wymaga natychmiastowej interwencji.

Istnieje także „druga strona medalu”: skupienie ludzi wokół charyzmatycznych osób, czy miejsc, gdzie prowadzona jest ewangelizacja i towarzyszące jej znaki, niesie wiele zagrożeń. Biskupi w ostatnich latach coraz częściej przestrzegają przed „doktrynalnymi zawieruchami”, które wprowadziły, i nadal wprowadzają zamęt. Przykładem pasterskiej troski, by przeciwdziałać zagrożeniom, jest głos hierarchy, który ma w swej diecezji grupę wiernych związanych ze wspólnotą „Miłość i Miłosierdzie Jezusa”, która nie posiada aprobaty kościelnej⁶⁸. Spotyka się z nimi i przestrzega przed niektórymi zjawiskami, kładąc nacisk na konieczność właściwego rozeznania⁶⁹. „My, dzieci Kościoła – mówił Biskup Czaja - musimy starać się o to, by mieć w naszym sercu smak Matki Kościoła”⁷⁰. Pouczał, w jaki sposób rozeznawać, co jest Chrystusowe i na czym polega charakter kościelny wspólnoty⁷¹. Podczas konferencji zatytułowanej „Po owocach poznacie ich”, apelował o czujność i rozwagę. Prosił, aby na tym etapie swoje wspólnotowe zaangażowanie bardziej opierać o parafię i bardziej kształtować się w jej obrębie. „Jako pasterz tej diecezji odpowiadam ostatecznie za wszystkie dusze, które są w Kościele opolskim. Dlatego gdy pojawia się coś nowego, moim prawem, ale i obowiązkiem jest poznać i opiniować to, co nowe. Jeśli coś jest dobrego, to się tym cieszyć i powiedzieć: „róbcie to, rozwijajcie to”, innym wręcz podpowiadać, że jest tyle dobra tu i tam, ale jeśli coś wystaje, to moim zadaniem jest w porę zwrócić uwagę. Św. Paweł w Liście do Tesaloniczan podaje ogólne zasady, które pozwalają ustalić kierunek. Po pierwsze, ducha nie gaście. Po drugie, duchy badajcie. Po trzecie, co dobre, przyjmujcie. Po czwarte, unikajcie wszystkiego, co ma choćby pozór zła”⁷². Przypominając podawane przez św. Pawła kryteria chrystologiczne, eklezyjalne i etyczne rozstrzygania autentyczności tego, co jest z obdarowania Bożego Ducha, akcentował, że lekceważenie apostołskiego depozytu wiary podważa prawdziwość charyzmatu, a w oderwaniu od biskupa rozwijają się wspólnoty schizmatyczne. Biskup zwracał uwagę na niepokojące nieprzejrzyste praktyki modlitwy uwolnienia, które skutkują manifestacjami złego ducha. W trosce o członków wspólnoty zapewnił o stworzeniu opieki duszpasterskiej dla tych osób w swoich parafiach⁷³. To kolejne wyzwanie!

---

⁶⁸ Wspólnota Miłość i Miłosierdzie Jezusa powstała w 2010 r. przy pustelni św. Antoniego w Czatachowej, na terenie archidiecezji częstochowskiej.

⁶⁹ A. Kwaśnicka, *Bp Czaja apeluje o czujność i rozwagę*, Gość Opolski, za: <http://opole.gosc.pl/doc/2179449.Bp-Czaja-apeluje-o-czujnosc-i-rozwage>, dostęp z dn. 29.09.2014 r.

⁷⁰ Tamże.

⁷¹ Tamże.

⁷² Tamże.

⁷³ Tamże.

IV. Propozycje wytycznych, na przykładzie dokumentów Diecezji Płockiej i Ogólnopolskiego Porozumienia Dyrektorów Katolickich Kerygmatycznych Szkół Nowej Ewangelizacji

1. Dokumenty Diecezji Płockiej

Powiedzieliśmy o tym, że nowa ewangelizacja to styl życia, jakiego uczył Jezus i jego uczniowie. Obejmuje on wszystkie obszary duszpasterstwa zwyczajnego. Przykładem wprowadzania pewnych rozwiązań na gruncie diecezjalnym, może być XLIII Synod Diecezji Płockiej⁷⁴, w którym uczestniczyłam, jako członek Komisji Głównej i przewodnicząca Komisji do spraw nowej ewangelizacji. Gdy na sesji roboczej ustalaliśmy zakresy pracy poszczególnych trzynastu Komisji, pojawiło się pytanie o rozdzielenie kompetencji Komisji duszpasterskiej i Komisja do spraw nowej ewangelizacji. Ustalono, że Komisja duszpasterska zajmie się tak zwanymi formy duszpasterstwa tradycyjnego, a Komisja do spraw nowej ewangelizacji - tym, co nowe, co wykracza poza dotychczasową, zwyczajną praktykę (posługa charyzmatyczna, egzorcyci, nowe ruchy i wspólnoty kościelne, rekolekcje kerygmatyczne, formacja we wspólnotach). Wskazania i postulaty zostały zawarte w dokumencie głównym Komisji i w instrukcjach.

- 1) Dokument główny pt. „Nowa Ewangelizacja w Diecezji Płockiej”⁷⁵, jest pierwszym dokumentem po synodzie diecezjalnym o tej tematyce, opublikowanym dwa lata po *Evangelii gaudium*, Adhortacji Apostolskiej, będącej owocem watykańskiego Synodu poświęconemu nowej ewangelizacji.

Płocki dokument składa się z pięciu części: I. *Nowa ewangelizacja w nauce i życiu współczesnego Kościoła. Istota, fundament, podmiot, adresaci, cele, podmioty i środki* – II. *Opis sytuacji – potrzeba nowej ewangelizacji w Kościele Płockim, struktury i formy* – III. *Zarządzenia, wskazania, postulaty* – IV. *Zakończenie* – V. *Aneksy*. Wśród postulatów znalazły się między innymi zapisy dotyczące rekolekcji kerygmatycznych dla prezbiterów, w głoszeniu homilii i nauk rekolekcyjnych dowartościowania aspektu kerygmatycznego i modelu pracy duszpasterza, jako formatora ewangelizatorów. „Synod zachęca także wiernych świeckich do uczestnictwa w strukturach wspomagających Nową Ewangelizację, na przykład w Szkole Nowej Ewangelizacji, czy też we wspólnotach i stowarzyszeniach, których naczelnym zadaniem jest ewangelizacja”⁷⁶. Przestrzega wiernych „przed zbytnią koncentracją na znakach, nadzwyczajnych charyzmatach i manifestacjach podczas spotkań modlitewnych i sprawowania Eucharystii. Sprawując posługę uzdrawiania i uwalniania należy ściśle stosować

⁷⁴ Synod obradował w latach 2012-2015.

⁷⁵ Komisja do spraw nowej ewangelizacji, *Nowa ewangelizacja w Diecezji Płockiej*, w: w: *Gdzie jest Bóg, tam jest przyszłość. XLIII Synod Diecezji Płockiej. Prawo partykularne i program odnowy pastoralnej Kościoła Płockiego*, red. H. Seweryniak, Płocki Instytut Wydawniczy, Płock 2015, s. 250-274.

⁷⁶ Tamże, p. 60.

się do przepisów liturgicznych i innych zaleceń Kościoła”⁷⁷. Synod przedstawia parafię, jako „misyjny i formacyjny ośrodek dla ewangelizatorów”⁷⁸. Poleca, aby przynajmniej raz na pięć lat w parafiach dużych, a w mniejszych, co 7 lat, odbyły się rekolekcje ewangelizacyjne”⁷⁹. „Proboszczowie wraz z całym zespołem duszpasterskim są odpowiedzialni za misyjny dynamizm parafii. Muszą obudzić w sobie potrzebę ewangelizowania innych. Odkrywając w sobie właściwy charyzmat, powinni włączać się w działanie wspólnot kościelnych, aby przyciągnąć innych. Należy przygotować i podjąć stałe dzieło ewangelizacji w parafiach, do którego powinny być przygotowane odpowiednio osoby. Synod zachęca, by w ten proces nowej ewangelizacji były również systematycznie włączane struktury parafialne. Dlatego wskazane jest, by w miarę możliwości organizować wyjazdowe rekolekcje ewangelizacyjne. Zaleca się, by uczestniczyli w nich duszpasterze, członkowie Parafialnej Rady Duszpasterskiej, Rady Ekonomicznej, katecheci i inni pracownicy parafialni (organista, kościelny, zakrystianin i inni) oraz liderzy wspólnot kościelnych”⁸⁰.

2) *Wytyczne dotyczące rekolekcji kerygmatycznych w parafiach Diecezji Płockiej*⁸¹

(ad usum proprium)

„Instrukcja” dotyczy realizacji programu duszpasterskiego, opracowanego przez Komisję Duszpasterską Konferencji Episkopatu Polski na lata 2013-2017, który podejmuje zaproszenie do nowej ewangelizacji. Zawiera szczegółowe rozporządzenia odnośnie projektu przeprowadzenia rekolekcji kerygmatycznych w każdej parafii diecezji. Ich celem podstawowym jest podjęcie działań zmierzających do przyjęcia i ożywienia osobistej wiary w Syna Bożego, zakorzenionej w łasce chrztu świętego, która owocuje zaangażowaniem w życie wspólnoty i świadectwem życia chrześcijańskiego. Projekt ma także cztery cele: ewangelizacyjny, inicjacyjny, formacyjny i społeczny, aby wesprzeć wiernych w odnalezieniu miejsca we wspólnotach. W ramach przygotowań pożądanym jest, by proboszcz zorganizował rekolekcje kerygmatyczne dla członków Parafialnej Rady Duszpasterskiej, Rady Gospodarczej, wikariuszy, katechetów oraz pozostałych pracowników parafii. Zachęca się parafian oraz grupy modlitewne, aby podjęli modlitwę i dobrowolny post wspierające przygotowanie oraz sam przebieg rekolekcji. Ich owocem powinien być wzrost i zdynamizowanie małych wspólnot kościelnych istniejących w parafii⁸².

⁷⁷ Tamże, p. 62.

⁷⁸ Komisja do spraw nowej ewangelizacji, *Nowa ewangelizacja w Diecezji Płockiej*, w: *Gdzie jest Bóg, tam jest przyszłość. XLIII Synod Diecezji Płockiej. Prawo partykularne i program odnowy pastoralnej Kościoła Płockiego*, red. H. Seweryniak, Płocki Instytut Wydawniczy, Płock 2015, s. 266, p. 42.

⁷⁹ Tamże, p. 70.

⁸⁰ Także, p. 71.

⁸¹ *Wytyczne dotyczące rekolekcji kerygmatycznych w parafiach Diecezji Płockiej*, w: *Gdzie jest Bóg, tam jest przyszłość...*, op. cit., s. 710-713.

⁸² Zob. Tamże.

3) Wśród dokumentów Synodalnych znalazły się także *Wytyczne dotyczące posługi egzorcysty*⁸³. Dokument opracowany przez Komisję ds. duchowieństwa jest też owocem prowadzonej od kilku lat przez biskupa Płockiego formacji egzorcystów. Instrukcja zawiera przepisy dotyczące ustanawiania egzorcystów, formację, kwestię rozeznawania stanu opętania i warunki sprawowania obrzędu egzorcyzmu. Wyznacza także ramy dla posługi osób wspomagających egzorcystę i ich przygotowanie.

4) Płocki Synod Młodych⁸⁴

Na uwagę zasługują zapisy Synodu Młodych, będącego częścią 43. Synodu Diecezji Płockiej, która w tym roku obchodzi jubileusz 940-lecia. W dokumencie kończącym Synod, młodzi podkreślili na początku, że po raz pierwszy od istnienia diecezji zostali zaproszeni, aby podzielić się ich marzeniami, nadziejami i aspiracjami⁸⁵. Zapisali: „Na Synodzie stwierdziliśmy, że największą potrzebą naszego Kościoła lokalnego jest kształtowanie parafii, jako „wspólnoty wspólnot”⁸⁶ (...) „Sądzimy, że w każdej zdrowej parafii winna istnieć ekipa ewangelizacyjna, złożona z osób, które będą formować młodych do dawania świadectwa Chrystusowi. Ewangelizację – poprzez odpowiednie scenki, pantomimy, filmiki, piosenki - należy kierować już do najmłodszych dzieci”⁸⁷. „Pragniemy, aby Msza Święta w naszych parafiach nie była godziną nudy, ale godziną spotkania z Bogiem. Homilie powinny być krótsze, dotyczyć życia codziennego, a nawet „spraw przyziemnych”, dotyczyć codzienności od strony duchowej, być świadectwem zaangażowanego kapłana”⁸⁸. „Prosimy naszych księży, aby plebanie przypominały raczej otwarte dworce niż zamknięte twierdze, a Księdza Biskupa, żeby zmiany księży wikariuszy nie odbywały się zbyt często”⁸⁹. W Diecezji Płockiej istnieje od kilku lat diecezjalna Rada Duszpasterska Młodych, która spotyka się z Biskupem Płockim dwa razy w roku.

5) W Diecezji Płockiej istnieje także dokument wewnętrzny, w którym podjęłam próbę charakterystyki sylwetki ewangelizatora, jako osoby ewangelizowanej, ewangelizującej i formującej ewangelizatorów oraz wytyczne dla posługi ewangelizatorów⁹⁰. Już sam tytuł: „Kodeks ewangelizatora” stanowił trudność, ponieważ dokument nie nosi znamion „kodeksu” w ścisłym tego słowa znaczeniu. Samą, więc terminologię konsultowałam ze profesorami

⁸³ *Wytyczne dotyczące posługi egzorcysty*, w: *Gdzie jest Bóg, tam jest przyszłość*, op. cit., s. 723-726.

⁸⁴ *Przesłanie Synodu Młodych Kościoła Płockiego*, w: *Gdzie jest Bóg, tam jest przyszłość. XLIII Synod Diecezji Płockiej...*, op. cit., s. 345-348.

⁸⁵ *Tamże*, p. 2.

⁸⁶ *Tamże*, p. 4.

⁸⁷ *Tamże*, s. 346, p. 5.

⁸⁸ *Tamże*, p. 7.

⁸⁹ *Tamże*, s. 347, p. 13.

⁹⁰ I. Zielonka, *Kodeks ewangelizatora Diecezji Płockiej*, ad usum proprium.

prawa kanonicznego, ponieważ zdania były podzielone. Dokument podaje kryteria rozróżniania ewangelizatorów prawdziwych i fałszywych. Ponieważ obserwuje się zjawisko „pojedynczych ewangelizatorów”, występujących w swoim własnym imieniu, konieczny jest wymóg wyraźnego posłania przez Kościół, który uprawnia świeckich do prowadzenia ewangelizacji (forma dekretu, zgody biskupa miejsca). Nie tyle chodzi o ewangelizowanie, co o formowanie ewangelizatorów, ponieważ taka była strategia Jezusa i Apostołów i sekret skuteczności misji (por. 2 Tm 2, 1-2). „Chodzi o to, żeby formować ewangelizatorów, ale ewangelizator powinien cechować się naprawdę szeroką, nową, świeżą mentalnością. To była strategia św. Pawła, który nazywał siebie ojcem gmin, do których sam nigdy nie dotarł, ale mógł tak powiedzieć, ponieważ wysyłał tam uformowanych przez siebie uczniów”⁹¹.

6) W *Wytycznych dotyczących posługi charyzmatycznej w Diecezji Płockiej z dnia 10.02.2014 r.* zamieściłam wyszczególnione źródła i skutki poruszeń w odniesieniu do trzech źródeł ich pochodzenia: od Ducha Świętego, od ducha ludzkiego i od ducha złego oraz konkretne normy rozeznawania⁹². Podkreśla się w nim, że aby przeciwdziałać zagrożeniom fundamentalne jest przekonanie, że nie należy lekkomyślnie ubiegać się o dary nadzwyczajne⁹³, ani zarozumiale spodziewać się po nich owoców apostołowskiej działalności⁹⁴, wystrzegać się przeakcentowania „cudowności” czy „niezwykłości” zjawiska charyzmatycznego na niekorzyść jego właściwej treści, zwłaszcza w odniesieniu do charyzmatów nadzwyczajnych, niedoceniania albo pomijania charyzmatów zwyczajnych na rzecz bardziej spektakularnych, czynienia z posługi środka do zdobycia popularności, pozycji we wspólnocie, władzy, pieniędzy, czy przedwczesnego rozeznania. Rozeznawanie odbywa się na dwóch płaszczyznach: pierwsza dotyczy tego, czy sprawcą danej zdolności jest Duch Święty; druga dotyczy tego, w jaki sposób charyzmat ma być wbudowany we wspólnotę Kościoła, w której się ujawnił. W końcu to rozeznanie ma trzy etapy: osobiste, wspólnotowe i pasterskie.

2. Dokumenty Ogólnopolskiego Porozumienia Dyrektorów Katolickich Kerygmatycznych Szkół Nowej Ewangelizacji⁹⁵

Chciałabym przywołać także jeden z dokumentów o posłudze charyzmatycznej, opracowywany przez gremium, skupiające dyrektorów Szkół Nowej Ewangelizacji w Polsce,

⁹¹ I. Zielonka, *Rekolekcje kerygmatyczne*, op. cit., s. 360.

⁹² I. Zielonka, *Wytyczne dotyczące posługi charyzmatycznej w Diecezji Płockiej z dnia 10.02.2014*, ad usum proprium.

⁹³ *Lumen gentium*, p. 12

⁹⁴ Tamże.

⁹⁵ *Ogólnopolskie Porozumienie Katolickich Kerygmatycznych Szkół Nowej Ewangelizacji* stanowi platformę współpracy Katolickich Kerygmatycznych Szkół Nowej Ewangelizacji oraz Środowisk Ewangelizacyjnych działających na terenie Polski i wśród Polonii. Zostało zawarte 1 czerwca 2009 roku w Warszawie.

zrodzone z ponad dwudziestoletniego doświadczenia ewangelizacyjnego w Polsce i na świecie. Wartość opracowania „Charyzmaty w służbie ewangelizacji. Wytyczne wobec służby charyzmatycznej we wspólnotach”⁹⁶ polega na tym, że odpowiada na problemy rodzące się w wyniku ewangelizacji, a opracowany został przez teologów, wykładowców uniwersyteckich, czynnych ewangelizatorów⁹⁷. Jako jedna z autorów pozwolę sobie go przedstawić, jako przykład rozwiązań szczegółowych w posłudze charyzmatycznej w Kościele w Polsce.

Po wprowadzeniu teologicznym, omawiającym przesłanie biblijne, tradycję i magisterium Kościoła i nauczanie współczesnych teologów o charyzmatach, dokument opisuje potrzeby duszpasterskie kontrowersje i problemy oraz wyzwania duszpasterskie. Jeden z rozdziałów podaje kryteria rozeznawania charyzmatów, w tym normy ogólne i kryteria podstawowe, a także źródła i skutki poruszeń oraz wytyczne dotyczące przeciwdziałaniu zagrożeniom. W punkcie wyjścia autorzy zaznaczają, że dary hierarchiczne i charyzmatyczne są komplementarne, gdyż pochodzą od tego samego Ducha Świętego i przez nie On kieruje Kościołem i przyozdabia go⁹⁸. Zwracali na to uwagę papieże: Jan Paweł II⁹⁹, Pius XII¹⁰⁰, potwierdził Sobór Watykański II wskazując, że świętość, jako cel możemy osiągnąć poprzez różne sposoby i formy życia w Kościele¹⁰¹. Równocześnie stawianie na jednym poziomie kapłaństwa powszechnego i kapłaństwa urzędowego są niewłaściwe¹⁰². W procesie rozeznawania darów niezbędna jest relacja z hierarchią kościelną¹⁰³. Integralną częścią posługi pasterskiej jest rozpoznanie i uznanie wśród wiernych świeckich

---

⁹⁶ Ad usum proprium.

⁹⁷ Ks. dr Przemysław Sawa, ks. dr Sławomir Płusa, ks. Artur Sepioło i dr Iwona Zielonka.

⁹⁸ Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele w świecie współczesnym *Lumen gentium*, Wydawnictwo Pallottinum, Poznań 2005, 4.

⁹⁹ „W Kościele nie istnieje kontrast ani sprzeczność między wymiarem instytucjonalnym a wymiarem charyzmatycznym, którego ważnym przejawem są właśnie ruchy. Obydwa te wymiary są równie istotnymi elementami Bożej konstytucji Kościoła założonego przez Chrystusa, ponieważ obydwie przyczyniają się do uobecnienia w świecie tajemnicy Chrystusa i Jego zbawczego dzieła. Obydwa też prowadzą — właściwymi sobie drogami — do odnowy samoświadomości Kościoła, który w pewnym sensie sam jest «ruchem», w nim, bowiem dokonuje się w czasie i przestrzeni misja Syna za sprawą Ojca w mocy Ducha Świętego”, w: Jan Paweł II, *Jesteście bogactwem Kościoła. Przesłanie do uczestników Światowego Kongresu Ruchów Kościelnych*, z dnia 27 maja 1998, s. 5.

¹⁰⁰ „Prawdziwe, zatem znaczenie tego słowa przywodzi Nam na pamięć tę prawdę, że Kościół, który uważać trzeba za doskonałe w rodzaju swoim społeczeństwo, składa się nie tylko ze specjalnych pierwiastków i czynników, opartych na władzy i prawie. Takie oczywiście ciało jest daleko szlachetniejsze, niż jakiegokolwiek zgromadzenie ludzkie. Przewyższa ono tamto tak samo, jak łaska przewyższa naturę, a dobra nieśmiertelne przewyższają wszystko, co znikome i przejściowe”, w: Pius XII, encyklika *Mistici Corporis Christi*, p. 51.

¹⁰¹ *Lumen gentium*, p. 39.

¹⁰² *Christifideles Laici*, p. 23.

¹⁰³ Tamże, p. 24.

charyzmatów i obdarowań dla budowania Kościoła¹⁰⁴. „Żaden charyzmat nie zwalnia z potrzeby odniesienia się do pasterzy”¹⁰⁵.

Dokument przywołuje „Konstytucje apostołskie”, które wyliczają wiele cech istotnych dla charyzmatyka, jak pokorę¹⁰⁶; świadomość, że każdy jest obdarowany przez Boga¹⁰⁷; świadomość grzeszności oraz skromność¹⁰⁸. Źródłem wszelkiego posługiwania jest życie w Chrystusie, a więc w łasce i świętości¹⁰⁹. Magisterium Kościoła wskazuje na fałszywe podejście do charyzmatów i posługiwania się nimi, jak aprioryczne przekonanie, że charyzmaty nie są potrzebne Kościołowi¹¹⁰, redukcyjne traktowanie charyzmatów, jako narzędzi tylko dla Kościoła pierwotnego (zob. Mk 16, 17-18), antybiblijne ograniczanie charyzmatów tylko do niektórych osób kanonizowanych¹¹¹ wizję powstania i funkcjonowania Kościoła, w której Duch Święty jest tylko uroczystym dodatkiem organizacji, w której struktury działają „same z siebie”¹¹², pominięcie roli Ducha Świętego w rozeznawaniu i przyjmowaniu osobistego powołania i miejsca w Kościele, przesadne podkreślanie jednego charyzmatu (por. 1 Kor 12, 18-23), przeciwstawienie charyzmatów sakramentom, nadmierny kult własnego „ja”. Jeden z rozdziałów dokumentu wylicza kryteria rozeznawania charyzmatów, które odbywa się w czterech etapach: badania duchów, odkrywania charyzmatów, uznawania darów, popierania osób obdarowanych. Jeśli charyzmaty zostają potwierdzone, pasterze winni otoczyć charyzmatyków codzienną troską, czuwać nad ich właściwą i harmonijną posługą oraz dbać o jedność wspólnoty. Dokument przedstawia etap wstępny, który odbywa się na podstawie trzech podstawowych kryteriów: na ile charyzmaty używane są w służbie miłości, na ile przyczyniają się do budowania wspólnoty Kościoła, jakie owoce przynosi posługa charyzmatami.

Zakończenie

Omówione de lege lata i de lege ferenda są raczej próbą pokazania obszarów, które obejmuje nowa ewangelizacja, niż wyznaczeniem dla niej ram kanoniczno-prawnych. Zamierzeniem autorki było zasygnalizowanie wyzwań, stojących przed Kościołem, w

¹⁰⁴ Tamże, p. 32.

¹⁰⁵ Katechizm Kościoła Katolickiego, p. 801.

¹⁰⁶ *Konstytucje apostołskie oraz Kanony Pamfilosa z apostołskiego synodu w Antiochii. Prawo kanoniczne świętych Apostołów. Kary świętych Apostołów dla upadłych. Euchologion Strapiona*, przeł. S. Kalinkowski, A. Caba, Kraków 2007, VIII,1,8.

¹⁰⁷ Tamże, VIII,1,4 i 1,9.

¹⁰⁸ Tamże, VIII,2,1-2.10.

¹⁰⁹ *Christifideles Laici*, p. 55.

¹¹⁰ *Lumen gentium*, p. 12; Katechizm Kościoła Katolickiego p. 799-800.

¹¹¹ *Evangelii gaudium*, p. 130; 1 Kor 12, 4-7.

¹¹² *Evangelii gaudium*, p. 119.

aspekcie prawa partykularnego w programie odnowy pastoralnej kościołów lokalnych. Miały temu posłużyć przykłady regulacji, podanych przez Stolicę Apostolską, Konferencję Episkopatu Polski, jedną z polskich diecezji oraz odpowiedzialnych za wspólnoty Szkół Nowej Ewangelizacji. Wprowadzenie ogólnych rozwiązań nie dokona się bez wspólnego wysiłku nas wszystkich, którym Bóg powierzył odpowiedzialne zadania w Kościele, bez wspólnego zamysłu owocującego opracowaniem konkretnych dokumentów, służących naszym diecezjom, parafiom i małym wspólnotom kościelnym. Zadanie jest ważne i pilne. Nie jesteśmy jednak zdani na własne siły. Nie chcemy popełniać błędów tych, którzy sami tworzą programy i strategie, a następnie przedstawiają je Bogu do zatwierdzenia. Chcemy najpierw prosić Pana, aby powiedział nam, co mamy czynić, a następnie słuchać, usłyszeć, przyjąć i wypełnić, aby nowa ewangelizacja nie pozostawała tylko wyzwaniem pastoralnym, ale była programem rzeczywiście realizowanym przez Kościół. „Skoro sam Jezus i Jego uczniowie potrzebowali Bożego prowadzenia i Duch ich prowadził - o ileż bardziej my - po dwóch tysiącach lat od narodzenia się Kościoła i 1050 rocznicy chrześcijaństwa w Polsce. Dzisiaj Pan Bóg wymaga od nas większych dzieł, niż uzdrawianie, uwalnianie, czy rozmnażanie chleba. Mamy wskrzeszać tych, których duch i wiara umarły. Mamy „ewangelizować z mocą, aby przynosić obfity i trwały owoc” (J 15,8.16), jak apostołowie, którzy "z wielką mocą świadczyli o zmartwychwstaniu Pana Jezusa" (Dz 4,33). To jest Kościół Jezusa! Dzieło nowej ewangelizacji dokonuje się „w” i „z” Ducha Świętego, który ożywia Kościół i dmie w żagle piotrowej łodzi. Możemy uchwycić się zapewnienia: „Podobnie jak ulewa i śnieg spadają z nieba i tam nie powracają, dopóki nie nawodnią ziemi, nie użyźnią jej i nie zapewnią urodzaju, tak, iż wydaje nasienie dla siewcy i chleb dla jedzącego, tak słowo, które wychodzi z ust moich, nie wraca do Mnie bezowocne, zanim wpierw nie dokona tego, co chciałem, i nie spełni pomyślnie swego posłannictwa” (Iz 55,10-11). Czy będziemy ulegli Słowu?